

POSTANOWIENIE

Dnia 6 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania Z. A.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o emeryturą policyjną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 6 sierpnia 2025 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 7 listopada 2024 r., sygn. akt III AUa 2029/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od Z. A. na rzecz Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ Kodeksu postępowania cywilnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 7 listopada 2024 r. oddalił apelację Z. A. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 17 maja 2023 r. oddalającego wniesione przez nią odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z 31 maja 2021 r. odmawiającej wnioskodawczyni prawa do emerytury policyjnej.

Jako podstawę prawną decyzji wskazano art. 12 ust. 1 i 2 oraz 32 ust. 1 i 2 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (aktualnie tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r., poz. 1121 ze zm., dalej jako ustawa zaopatrzeniowa). W uzasadnieniu decyzji organ emerytalny podniósł, że Z. A. pobiera emeryturę z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych wypłacaną przez ZUS, przy ustaleniu wysokości, której uwzględniono okres służby w Służbie Celnej od 15 września 1999 r. do 28 lutego 2017 r. oraz okres jej służby w Służbie Celno-Skarbowej od 1 marca 2017 r. do 31 sierpnia 2017 r.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej ubezpieczona podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego to jest: art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej w zw. z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 32 Konstytucji RP przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że Sąd drugiej instancji nie może zmienić orzeczenia Sądu pierwszej instancji i ustalić prawa do emerytury mundurowej tylko dlatego, że jest to sprzeczne z wynikami wykładni językowej art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, gdy tymczasem Z. A. wyjaśniła, że posiada udokumentowany (36 lat i 9 miesięcy) staż pracy i służby oraz na dzień ustalenia prawa do emerytury powszechnej 31 sierpnia 2017 r., przepisy ustawy zaopatrzeniowej eliminowały z systemu emerytur mundurowych funkcjonariuszy Służby Celnej. Zatem skarżąca, na podstawie lat pracy i służby w dniu 31 sierpnia 2017 r., mogła uzyskać tylko prawo do emerytury powszechnej.

Poza tym według skarżącej art. 95 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie wyklucza pobierania dwóch emerytur na podstawie odmiennych regulacji: emerytury powszechnej obliczonej w oparciu o lata pracy oraz emerytury mundurowej ustalonej na podstawie lat służby. Wykładnia literalna art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej przeprowadzona przez Sądy obu instancji narusza przepisy Konstytucji RP, a to art. 8 ust. 2 i art. 32, ponieważ bezpodstawnie różnicuje uprawnienia funkcjonariuszy Służby Celnej i Służby Celno-Skarbowej, tylko ze względu na moment uzyskania uprawnień emerytalnych.

Skarżąca podniosła także zarzut naruszenia przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 233 k.p.c. w związku z art. 244 k.p.c. przez błędne ustalenie, że Z. A. nie spełnia przesłanek, aby uzyskać prawo do emerytury policyjnej.

Z uwagi na powyższe uchybienia skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez ustalenie prawa do emerytury policyjnej (przy uwzględnieniu okresu służby i okresów równorzędnych), zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, a mianowicie: „czy w świetle art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej zastosowanej odpowiednio w zw. z art. 32 Konstytucji RP, funkcjonariusz Służby Celnej (a następnie po przeniesieniu ex lege z dniem 1 marca 2017 r. w trybie art. 165 ust. 3 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. 2016 poz. 1948 ze zm.) funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej), nie może uzyskać prawa do emerytury mundurowej, tylko dlatego, że w momencie uzyskania uprawnień emerytalnych dnia 31 sierpnia 2017 r., nie obowiązywał jeszcze art. 12 ust 1, ust. 2, ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, w brzmieniu nadanym mu na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (Dz.U. z 2019 r. poz. 1635), na podstawie którego funkcjonariusze Służby Celnej oraz Służby Celno-Skarbowej zostali włączeni do systemu emerytalnego służb mundurowych”. W efekcie, w dniu nabycia uprawnień emerytalnych przed 1 lipca 2019 r. funkcjonariusz musiał wystąpić o ustalenie prawa do emerytury powszechnej z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zatem art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej jest przepisem jednostronnie blokującym prawo do przyznania emerytury mundurowej dla tych funkcjonariuszy, którzy spełniają ustawowe przesłanki do pobierania emerytury mundurowej, ale uprzednio mieli ustalone prawa do emerytury powszechnej (z racji tego, że w dniu nabycia

uprawnień emerytalnych funkcjonariusze Służby Celnej nie byli jeszcze włączeni do systemu zabezpieczenia społecznego służb mundurowych).

Powyższa regulacja, według skarżącej, jest niespójna, albowiem wbrew ustaleniom Sądu Apelacyjnego, art. 95 ustawy o emeryturach i rentach, dopuszcza możliwość ustalenia i pobierania dwóch emerytur obliczonych na podstawie odmiennych lat składkowych: emerytury powszechnej obliczonej w oparciu o lata pracy oraz emerytury mundurowej ustalonej na podstawie lat służby. Ustawodawca nie wyeliminował prawa do pobierania dwóch emerytur: emerytury policyjnej (ustalonej na podstawie lat służby) oraz emerytury powszechnej (pobieranej na podstawie lat pracy). Z. A. miałyby nie otrzymać emerytury policyjnej, tylko dlatego, że uzyskała uprawnienia emerytalne w momencie, kiedy nie obowiązywały jeszcze przepisy o włączeniu funkcjonariuszy Służby Celnej i Służby Celno-Skarbowej do systemu emerytalnego służb mundurowych.

W ocenie skarżącej art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej zastosowany w zw. z art. 32 Konstytucji powinien uprawniać funkcjonariusza, który ma ustalone uprzednio prawo do emerytury powszechnej, do złożenia po dniu 1 lipca 2019 r. wniosku o ustalenie prawa do emerytury mundurowej - jedynie na podstawie lat służby. W przeciwnym wypadku norma zdekodowana w art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej wprost narusza zasadę równości zdefiniowaną w art. 32 Konstytucji. W tej sytuacji niezbędna jest wypowiedź Sądu Najwyższego, w jaki sposób powinien być zastosowany art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, aby był on zgodny z przepisem m.in. art. 32 Konstytucji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ emerytalny wniósł o odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie od odwołującej się na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek (postanowienia Sądu Najwyższego z: 14 maja 2024 r., III USK 172/23, Legalis nr 3078850; 27 marca 2025 r., III USK 221/24, Legalis nr 3205211). Sens „ograniczenia” wynikającego z art. 398⁹ k.p.c. jest zdeterminowany charakterem postępowania kasacyjnego. Stanowi ograniczenie typowe z punktu widzenia prawnoporównawczego (T. Ereciński, Ograniczenia w dostępności do kasacji w sprawach cywilnych (w:) *Prace z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego J. Pietrzykowskiego*, red. Z. Banaszczyk, Warszawa 2000, s. 75 i n.), w konsekwencji dokonywanie w pierwszej kolejności w toku postępowania kasacyjnego oceny skarg kasacyjnych w ramach przedsądu ma jedynie na celu wybór takich spraw, które powinny zostać rozpoznane przez organ najwyższego szczebla sądownictwa ze względu na wyżej wspomniany interes publiczny (A. Góra-Błaszczkowska, *Przyczyny kasacyjne*, *Europejski Przegląd Prawa i Stosunków Międzynarodowych* 2023, nr 4, s. 168).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla którego rozwikłania dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z 22 listopada 2023 r., I PSK 37/23, Legalis nr 3024189). Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, LEX nr 2630721; 6 maja 2024 r., I CSK 162/23, LEX nr 3711589; 28 maja 2024 r., I CSK 2813/23, LEX nr 3721305; 3 czerwca 2025 r., I CSK 3342/23, Legalis nr 3228753).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (postanowienia Sądu Najwyższego z: 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; 17 kwietnia 2024 r., III USK 9/24, LEX nr 3707191; 11 marca 2025 r., III USK 118/24, Legalis nr

3202221). Twierdzenie o występowaniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów jest uzasadniony tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących owo zagadnienie (postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 kwietnia 2024 r., III USK 244/23, Legalis nr 3071269; 15 kwietnia 2025 r., III USK 323/24, Legalis nr 3215908).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanych przesłanek przedsądu. Formując pytania dotyczące uprawnienia świadczeniobiorców do dwóch świadczeń emerytalnych z zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy i z powszechnego systemu emerytalnego, to jest dotyczących wykładni art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej i art. 95 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, skarżąca nie dostrzega, że wątpliwości co do wykładni powołanych przepisów nie budzą wątpliwości, skoro ich wykładnia językowa jest zrozumiała i nie nastęrcza wątpliwości interpretacyjnych.

Warunki przyznania emerytury dla osób pełniących służbę mundurową, w tym także funkcjonariuszy Służby Celnej i Celno-Skarbowej zostały określone w art. 12 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, zgodnie z którym emerytura policyjna przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby w (...), Służbie Celnej, Służbie Celno-Skarbowej (...), z wyjątkiem funkcjonariusza, który ma ustalone prawo do emerytury określonej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obliczonej z uwzględnieniem okresów służby i okresów z nią równorzędnych.

Nie stanowiło okoliczności spornej ustalenie, że wnioskodawczyni Z. A., urodzona [...] 1959 r., pełniła służbę w Służbie Celnej od 15 września 1999 r., w Służbie Celno-Skarbowej od 28 lutego 2017 r. do 31 sierpnia 2017 r. Wnioskodawczyni ma przyznane prawo do emerytury ustalonej z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W wysokości pobieranego przez nią świadczenia emerytalnego

uwzględniono okres służby od 15 września 1999 r. do 31 sierpnia 2017 r. W dniu 19 listopada 2020 r. sporna pozostawała kwestia prawa wnioskodawczyni do emerytury z zaopatrzenia emerytalnego w związku ze służbą pełnioną przez nią w Służbie Celnej i Służbie Celno-Skarbowej i w konsekwencji - tak jak wnosi skarżąca - prawa do pobierania przez nią dwóch świadczeń emerytalnych z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych i z zaopatrzenia emerytalnego.

W świetle z art. 12 ustawy zaopatrzeniowej wnioskodawczyni nie przysługuje prawo do świadczenia emerytalnego z zaopatrzenia w związku ze służbą, gdyż ma ustalone prawo do emerytury określonej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obliczonej z uwzględnieniem okresów służby. Skoro wnioskodawczyni pobiera emeryturę z ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej nie może dochodzić świadczeń na podstawie tej ustawy. Wyłączenie przewidziane w art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej ma charakter podmiotowy i dotyczy wszystkich funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy mają prawo do emerytury ustalone w oparciu o przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obliczonej z uwzględnieniem okresów służby i okresów z nią równorzędnych (wyrok Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2008 r., II UK 308/07, OSNP 2009, nr 21-22, poz. 293). W końcu tendencja do nadregulacji opiera się na niesłusznym założeniu, że jedynym sposobem rozwiązywania problemów społecznych lub gospodarczych jest zmiana prawa, nie natomiast poprawa jego funkcjonowania, egzekucji czy stabilności, a także nieuwzględnianiu w tym zakresie w wystarczającym stopniu stabilizującej roli sądów i ich orzecznictwa.

Nie jest również trafny zarzut skarżącej, że art. 95 ustawy o emeryturach i rentach, dopuszcza możliwość ustalenia i pobierania dwóch emerytur obliczonych na podstawie odmiennych lat składkowych: emerytury powszechnej - obliczonej na podstawie lat pracy oraz emerytury policyjnej - ustalonej w oparciu o lata służby. Po pierwsze, takie sformułowanie zagadnienia zmierza jedynie do obrony forsowanego przez skarżącą stanowiska, że obok emerytury mundurowej powinna ona otrzymywać także emeryturę z powszechnego systemu ubezpieczeń. Przepis art. 95 i następne ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych odnoszą się do zbiegu świadczeń przewidzianych w tej ustawie. Przepis art. 95 ust. 1 ustawy stanowi bowiem, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Zasada ta, zgodnie z art. 95 ust. 2, dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w odrębnych przepisach z zakresu zabezpieczenia społecznego, niezależnie od ich ubezpieczeniowego czy też zaopatrzeniowego charakteru, z wyjątkami wskazanymi w art. 95a, art. 95b i art. 96. W tym wyliczeniu nie mieści się sytuacja wnioskodawczyni. Tymczasem w orzecznictwie szeroko zostały wyjaśnione powody, dla których stanowisko to nie jest do zaakceptowania (wyroki Sądu Najwyższego z: 17 października 2023 r., II USKP 113/22, LEX nr 3616767; 24 sierpnia 2023 r., III USKP 35/22, LEX nr 3597408; z dnia 12 lipca 2023 r., I USKP 3580375; z dnia 23 maja 2023 r., II USKP 35/22, LEX nr 3561951; z dnia 25 sierpnia 2023 r., III USKP 148/21, LEX nr 3483035; z dnia 9 marca 2022 r., I USKP 75/21, LEX nr 3334645). Przyjmuje się, że zasada pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej) dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w tej ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 305; postanowienie Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III USK 335/23, LEX nr 3708951).

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r. (III UZP 7/21, OSNP 2022, nr 6, poz. 58) stwierdzono, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy zaopatrzeniowej). Zdaniem Sądu Najwyższego w polskim prawie zabezpieczenia społecznego obowiązuje zasada prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka ubezpieczeniowego,

zwana też zasadą niewystępowania kumulacji świadczeń. W systemie powszechnym zasada ta znajduje potwierdzenie w regulacji art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego, a także w art. 95 ust. 2 in principio tej ustawy, zgodnie z którym przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, to jest żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Analogiczne regulacje zawarte są w art. 7 w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, a także art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Podobną regulację zawiera także art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 197). Również szczególne ustawy dotyczące sędziów i prokuratorów, to jest ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 334) oraz ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 390) regulują w podobny sposób przypadki zbiegu prawa do uposażenia w stanie spoczynku z prawem do emerytury powszechnej. Opisane wyżej przypadki potwierdzają zatem zasadę niewystępowania kumulacji świadczeń przysługujących na wypadek spełnienia się ryzyka „starości” w ramach różnych systemów, zarówno ubezpieczenia społecznego, jak i zaopatrzenia. W odniesieniu do emerytów wojskowych zasadę tę potwierdza zresztą dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego (wyroki z: 8 maja 2012 r., II UK 237/11, Legalis nr 526900; 24 maja

2012 r., II UK 261/11, LEX nr 1227967; postanowienie z 11 marca 2025 r., III USK 118/24, Legalis nr 3202221; M. Wrębiakowska-Marzec (w:) G. Gudowska, K. Ślęzak (red.), Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, Warszawa 2013), w którym wyjaśniono, że ubezpieczony uprawniony do świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i pobierający to świadczenie nie może jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia i prawo to zostało mu przyznane.

Sąd Najwyższy w cytowanej uchwale zaakcentował również takie założenia wprowadzonej regulacji (art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej), wskazując, że celem ustawodawcy było pozbawienie żołnierzy możliwości zwiększania emerytur wojskowych przez uwzględnienie przebytych przez nich w ramach stażu powszechnego okresów składkowych i nieskładkowych, rekompensowane prawem do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych, oczywiście po spełnieniu przewidzianych w ustawach warunków ich nabycia. Co słusznie podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z 24 stycznia 2019 r. (I UK 426/17, Legalis nr 1866677; również z 26 listopada 2024 r., III USKP 65/24, Legalis nr 3171105; postanowienie Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2024 r., III USK 142/24, Legalis nr 3168622) taki cel nie pozostaje natomiast w sprzeczności z zasadą wzajemności składki i prawa do świadczenia, która w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nigdy nie była pojmowana w sposób absolutny (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006, nr 11, poz. 170; 27 stycznia 2001 r., SK 41/07, OTK-A 2010, nr 1, poz. 5; 16 czerwca 2021 r., P 10/20, OTK Seria A 2021, poz. 40). Wynika to z ogólnej logiki systemu ubezpieczeń społecznych, kierującego się nie tylko zasadą wzajemności składki i świadczeń, ale również zasadą solidarności międzypokoleniowej (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 października 2005 r., P 13/04, OTK-A 2002, nr 1, poz. 2) czy szerzej solidaryzmu społecznego (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK 1990, nr 5 poz. 100; 4 grudnia 2000 r., K 9/00, OTK 2000, nr 8, poz. 294) oraz powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 września 2005 r., P 17/04, OTK-A 2005, nr 8, poz. 90). W związku z tym brak prostej zależności między prawem do świadczeń i ich wysokością a okresem opłacania i rozmiarem składki nie zawsze oznacza

niekonstytucyjność konkretnej regulacji (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 20 maja 2000 r., K 37/98, OTK 2000, nr 4, poz. 112; 11 grudnia 2006 r., OTK-A 2006, nr 11, poz. 170). Jeśli bowiem emeryt korzysta ze wzrostu emerytury wojskowej z tytułu „cywilnej” wysługi emerytalnej, to oznacza, że zostaje zachowana zasada wzajemności składki i świadczeń w rozumieniu funkcjonującym w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nawet wtedy, gdy włożony wkład nie jest wprost proporcjonalny do korzyści, jaką przynosi zwiększenie emerytury.

Sąd Najwyższy pochylił się również nad funkcją ocenianej regulacji z punktu widzenia konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej. W tym zakresie należy przede wszystkim podzielić stanowisko, zgodnie z którym dla analizy ukształtowanego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zbiegu świadczeń nie ma znaczenia art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż w odniesieniu do wynikającego z tego przepisu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca dysponuje dużą swobodą, co potwierdza powołane w wymienionym wyroku orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Uzupełniając wypada więc jedynie stwierdzić, że także Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzjach z 11 grudnia 2018 r., nr 39247/12 (LEX nr 2626955) i nr 41178/12 (LEX nr 2627060) uznał uprawnienie państwa - strony Konwencji o ochronie prawa człowieka do samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym do wprowadzenia zasady wypłaty jednego świadczenia, w myśl której świadczeniobiorcy nie można przyznać jednocześnie dwóch świadczeń. Dlatego ocena budzącej wątpliwości regulacji powinna być dokonywana pod kątem konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej. Trzeba zatem zauważyć, że co do pierwszej z tych zasad w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że równo należy traktować osoby należące do tej samej kategorii, tzn. posiadające te same lub podobne cechy relewantne. Jednocześnie przyjmuje się jednak, że równym traktowaniem jest także uzasadnione odstępstwo od równego traktowania (tzw. dyferencjacja praw i obowiązków), z tym że argumenty na rzecz takiego traktowania muszą: 1) mieć charakter relewantny, a więc pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma oraz służyć realizacji tego celu i treści, 2) mieć charakter proporcjonalny, co oznacza, że waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie

sytuacji adresatów normy, musi być zbilansowana z interesami, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych, 3) być związane z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi uzasadniającymi odmienne potraktowanie podmiotów podobnych (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 5 lipca 2011 r., P 14/10, OTK-A 2001 Nr 6, poz. 49; 19 kwietnia 2012 r., P 41/11, OTK-A 2012 Nr 4, poz. 41; 17 czerwca 2014 r., P 6/12, OTK-A 2014 Nr 6, poz. 62; 21 października 2014 r., K 38/13, OTK-A 2014 Nr 9, poz. 104; 29 stycznia 2025 r., SK 47/22, Legalis nr 3170321). Zasady sprawiedliwości społecznej, których potrzeba stosowania szczególnie silnie występuje w prawie ubezpieczeń społecznych, uznaje się z kolei za uzasadnienie dyferencjacji sytuacji prawnej podmiotów.

Roszczenie wnioskodawczyni, domagającej się przyznania prawa do emerytury z zaopatrzenia emerytalnego w związku ze służbą jest nieuzasadnione. Przepis art. 12 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy wyraźnie stanowi, że świadczenia emerytalne na warunkach i w wysokości określonych w ustawie, przysługują funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby, z wyjątkiem funkcjonariusza, który ma ustalone prawo do emerytury określonej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obliczonej z uwzględnieniem okresów służby i okresów z nią równorzędnych. Wnioskodawczyni ma jednak ustalone prawo do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń obliczonej z uwzględnieniem okresów służby.

Mając na względzie przede wszystkim przywołaną wyżej argumentację zawartą w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego, należy uznać, że nie zachodzą podstawy dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ wątpliwości na tle wykładni powołanych przez skarżącą przepisów nie budzą wątpliwości, zostały dostatecznie rozstrzygnięte w judykaturze i to w sposób odpowiadający interpretacji tychże przepisów zaprezentowanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(J.K.)

[SOP]